

6. הרבי מליבוניץ זצ"ל לקוטי שיחות כרך ב ע' 680

ב"ה, יום ג' ג' לחדש אייר תש"ד, ברוקלין, נ. י. שלום וברכה!... ואמרת מכבר שי"ל שזהו הרמז בדברי רז"ל (יבמות קיד, א) אשר ג' פעמים נאמר החיוב ד'להזייר גדולים על הקטנים: שקצים, דם, טומאה. דהנה מצד המחונך והמודרך (שהוא הקטן לגבי המחנך והמודרך אותו הגדול בדעה) ישנם נמנעים ומתיאשים משתפועל ההשפעה עליהם מפני כמה טעמים הנכללים בשלשה:

(א) אומרים שהמצב עתה ובפרט במקום פלוני הוא כזה שטבע האנשים גס וחומרי ביותר, ומותר האדם מן הבהמה אין, ואיך יכנס באזנם ענין של תורה ויראת שמים וכו', וע"ז בא הציווי שאפילו האוכל שקצים שזה מורה שאינו בגדר אנושי כלל, כי הרי שקצים נפשו של אדם קצה בהם (הוריות יא, א), בכ"ז מצווה אתה לחנכו ולהזהירו, וכמו שהעידו חז"ל (במ"ר רפ"ב) שאין הקב"ה מבקש אלא לפי כח המצווה, עכצ"ל שיש בכח המחנך לעשות ולפעול.

(ב) אומרים שבמה דברים אמורים שאפשר שתהיה תועלת בתעמולה וחונך - בנוגע לענינים שלא הורגל בהם כל ימיו, אבל אם כבר עבר ושנה ושלש כו' ונתיישן בהנהגתו ופעולותיו - אין תקוה שיחזור בו, ושלילת דעה זו מבואר באזהרת גדולים על הקטנים בענין הדם, שאמרו רז"ל (ספר) על הפסוק: "רק חזק לבלתי אכול הדם" - אתה למד שהיו שטופים בדם לאכול, הרי שגם בענינים אלו מוכרח ומועיל חונך.

(ג) אומרים שבמה דברים אמורים שצריך להתעסק בהשתדלות וחונך, דוקא במה שאפשר לבאר להמחונך ע"פ השכל וטעם ודעת, אבל במה שתלוי באמונה וקבלת עול, והלזה טוען שאינו מאמין, הרי אין גם פתח להיכנס עמו בדברים, ולזה בא הציווי לגדולים על הקטנים בענין הטומאה, אף שאין לזה מבוא בשכל ואינה אלא גזרת הכתוב, וכמ"ש הרמב"ם (סוף הל' מקואות): 'דבר ברור וגלוי שהטומאות והטהרות גזרת הכתוב הן, ואינן מדברים שדעתו של אדם מכרעתו, וה"ה מכלל החוקים, עי"ש. והציווי גופא נותן כח לפעול בהמחונך והמודרך... ואיך יועיל חונך בענינים כאלו, יש להסביר עפ"י הרמב"ם בהלכות גרושין ספ"ב. החותם בברכת לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה.

7. הרב אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

בפרשה: "אמר אל הכהנים", וברש"י: אמור ואמרת - להזהיר גדולים על הקטנים. כאן רמז לנו רש"י יסוד בחינוך הבנים, שהרוצה שבניו ינהגו וילכו כראוי בדרך התורה והמצוות, הרי שעליו עצמו להתנהג כראוי, וממילא ישפיעו דרכיו על לב בניו שאף הם ילכו בדרך זו כמותו, שכן הוא טבע הבנים - לעשות כמעשה האב, בלא אומר ובלא דברים מצד האב. וזהו 'להזהיר גדולים על הקטנים, שהגדולים (ההורים) יזהירו (היינו יאירו) את עצמם ואת הנהגתם, וממילא על הקטנים, אף הקטנים יאירו ויזהירו בזוהר הרקיע כמותו. וכך פירש הרה"ק הישפת אמת ז"ע (פרשת וירא שנת תרמ"א) מה שאנו הקב"ה על אברהם: "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמר דרך ה' לעשות צדקה ומשפט", והרי לא מצינו שאברהם אבינו כתב איזה 'צוואה' לבניו אחריו, אלא 'צוה' הוא מלשון צוותא, וכלומר שעושה את המצוות באופן שהוא בצוותא עם בניו, שגורם שאף הם ימשיכו את דרך השם לעשות צדקה ומשפט... יש לרמז ענין זה בדברי חז"ל (ב"ק צז): 'איזהו מטבע של אברהם אבינו? זקן וזקנה מצד אחד, ובחור ובתולה מצד אחר', שבאותה מטבע של זקן וזקנה כן ינהגו גם הבחור ובתולה הדורות הבאים, אך אי אפשר שיהא לזקן מטבע אחד, ואילו לבחור יהא מטבע אחר, והיינו שאי אפשר שהאב ידרוש מבנו דברים שאינו עושה בעצמו.

1. ויקרא פרק כא

- (א) ויאמר ה' אל משה אמר אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו:
- (ב) כי אם לשארו הקרב אליו לאמו ולאביו ולבנו ולבתו ולאחיו:
- (ג) ולאחתו הבתולה הקרובה אליו אשר לא היתה לאיש לה יטמא:
- (ד) לא יטמא בעל בעמיו להחלו:
- (ה) לא יקרחה יקרחו קרחה בראשם ופאת זקנם לא יגלחו ובבשרם לא ישרטו שרטות:
- (ו) קדשים יהיו לאלהיהם ולא יחללו שם אלהיהם כי את אשרי ה' לחם אלהיהם הם מקריבם והיו קדש:

2. רש"י ויקרא פרק כא

(א) אמר אל הכהנים - אמור ואמרת, להזהיר גדולים על הקטנים:

3. אור החיים ויקרא פרק כא פסוק א

(א) ויאמר ה' - צריך לדעת למה שינה מסדר הרגיל לומר בכל התורה "דבר אלי וגו'. עוד למה הקדים התואר למתואר, שהיה צריך לומר "בני אהרן הכהנים"... ויתבאר על דרך מה שאמרו ז"ל (תנחומא כאן), וזה לשונם: 'אמר הקב"ה למשה: אין נאה ליוצא ונכנס לפני להסתכל במת' וכו' ע"כ, והוא אמרו: "אמור" - לשון מעלה, "אל הכהנים" - פירוש לצד שהם כהנים משרתי פני מלך, ומה היא המעלה? שלא יטמאו לנפש אדם, כמאמרם ז"ל שאין נאה ליוצא ונכנס וכו'. ומטעם זה הקדים התואר למתואר, להסמיק המעלה לצד היותם כהנים, מה שלא היה נשמע כן אם היה אומר: "אמור אל בני אהרן":

4. 'ארח לחיים' לרבי אברהם חיים מזלוטשוב זצ"ל

אמור אל הכהנים - להבין מה שאמר "הכהנים בני אהרן", והיה לו לומר: "אמר אל בני אהרן הכהנים", וגם מה שאמר: "אמר ואמרת" כפ"ל... ונראה דהנה יש שני מיני בני אדם, האחד עובד את ה' בכל לבבו ומובדל מבני אדם, ואדרבא מתקוטט עמהם שאינם הולכים בדרך הישר, ומלעיגים עליו, ואינו חפץ להתחבר עמהם ולהדריכם בדרך הישר. וזה לא טוב עשה בזה, כמ"ש בשו"ע (או"ח סימן א): 'ולא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו, ועכ"פ לא יתקוטט עמהם'. ויש בני אדם האוהבים להתחבר עם בני אדם ולהתנאות בעיניהם, וזה צריך שמירה גדולה לעבודת השי"ת שלא יבוא ח"ו לידי פניה, או ח"ו להניח עבודת השי"ת שלא לעשותו בשביל המלעיגים עליו.

וז"ש: "אמר אל הכהנים" - ר"ל אותם העובדים ה', 'בני אהרן' - ר"ל שיהיה מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה, ותלמידים נקראים בנים כמ"ש רז"ל. ר"ל שלא יהיה נבדל מבני אדם, אלא יתחבר עמהם ולא יתקוטט עמהם, ויקרבן לעבודת ה'. "ואמרת אלהם" - ואחר שהזהיר שיהיה מתלמידיו של אהרן ולהתחבר עמהם, צריך אזהרה אחרת, וזהו: "ואמרת אלהם לנפש לא יטמא" - ר"ל שלא יטמא נפשו ורוחו ונשמתו ח"ו באיזה פניה עבור התחברות בבני אדם, וזה "בעמיו" - ר"ל בעוד שהוא בתוך עמיו - בהתחברות עמהם, יזהר מאוד שלא יטמא לנפש באיזה פניה עבור זה ח"ו, כנ"ל.

5. תלמוד בבלי מסכת יבמות דף קיד עמוד א

ת"ש: "לא תאכלום כי שקץ הם" - לא תאכלום, להזהיר הגדולים על הקטנים... תא שמע: "כל נפש מכס לא תאכל דם" - להזהיר הגדולים על הקטנים... ת"ש: "אמור... ואמרת" - להזהיר גדולים על הקטנים.